

รายงานการสัมมนาเรื่อง

LANGUAGE FOR SPECIFIC PURPOSES: PROBLEMS & PROSPECTS

วันเพ็ญ ทับทิมทอง

คำนำ

ระหว่างวันที่ 19 เมษายน - 21 เมษายน 2536 ผู้เขียนได้รับทุนจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้ไปเสนอผลงานทางวิชาการเรื่อง The Problems of Translating Communicative Needs into Course Design and Implementation ในการสัมมนา ซึ่งจัดโดย SEAMEO : Regional Language Centre ประเทศสิงคโปร์ ผู้เขียนมีความเห็นว่าการสัมมนาดังนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ จึงขอเสนอรายงานโดยละเอียด ในฐานะที่ผู้เขียนเป็นทั้งผู้เสนอบทความและผู้แทนจากประเทศไทยในการอภิปรายกลุ่ม (Panel Discussion) ก่อนปิดสัมมนา

1. รายละเอียดการประชุม

1.1 หัวข้อการสัมมนา

เพื่อเป็นการฉลองครบรอบ 25 ปี ของการจัดตั้ง SEAMEO : Regional Language Centre (1968-1993) ทาง RELC ได้เลือกหัวข้อสัมมนา ซึ่งเป็นความสนใจอย่างยิ่งของผู้สอนภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมหาวิทยาลัย คือเรื่อง "ภาษาสำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะ : ปัญหาและอนาคต" (Language for Specific Purposes : Problems and Prospects) หัวข้อสัมมนาได้

ใช้คำกว้างๆ ว่า "ภาษา" ซึ่งผู้จัดคิดจะให้ครอบคลุมภาษาต่างๆ แต่ในการสัมมนาปรากฏว่า ผู้ร่วมสัมมนาเสนอบทความเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการสัมมนาเรื่อง ESP มากกว่า LSP

ลักษณะสำคัญของการสอน ESP (English for Specific Purposes) คือ

- เป็นรายวิชาที่จัดขึ้นเพื่อสนองวัตถุประสงค์เฉพาะของผู้เรียน
- มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสาขาวิชา อาชีพ หรือกิจกรรมในสาขาวิชา
- เน้นลักษณะภาษา (ทั้งในด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์ ศัพท์ หน้าที่และการใช้ภาษา) ซึ่งเหมาะกับกิจกรรมของสาขาวิชา
- ตรงกันข้ามกับภาษาอังกฤษทั่วไป (General English)

การเรียนการสอน ESP นี้ เนื่องจากเน้นความต้องการของผู้เรียน จึงทำให้ไม่เสียเวลา ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้เรียน ทำให้ประสบความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้ ทั้งยังมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ากว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั่วไป ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การสอน

ESP ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็คือคุณภาพของผู้สอน ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ทั้งในด้านภาษาสำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะ (เช่นเคยทำการวิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์ ศัพท์การใช้ภาษาของตำราในสาขาวิชา) และมีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะพอสมควร ปัญหาเรื่องความพร้อมหรือไม่พร้อมของผู้สอน เป็นปัญหาที่มีการถกเถียงกันมากปัญหาหนึ่งในการสัมมนา

1.2 วัตถุประสงค์ของการสัมมนา

การสัมมนามีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.2.1 เพื่อสำรวจพัฒนาการของ LSP และพิจารณาปัญหาว่า LSP จะเข้ากับการสอนภาษาอังกฤษโดยทั่วไปได้อย่างไร

1.2.2 เพื่อทบทวนและนำทฤษฎี LSP ไปใช้กับการสอนในห้องเรียน

1.2.3 เพื่ออภิปรายถึงหลักการและเทคนิคของการสร้างรายวิชา และการนำรายวิชาไปใช้ในรูปของหลักสูตร บทเรียน วิธีการสอน และการประเมินผล

1.2.4 เพื่อเสนอรายงานการวิจัยเกี่ยวกับ LSP และแนวทางในการนำไปใช้สอนภาษา

1.2.5 เพื่อพิจารณาว่าแนวโน้มใหม่ๆ ใน LSP จะมีผลต่อการเตรียมครูสอนภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างไร

กล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์ของการสัมมนาครั้งนี้ครอบคลุมทุกๆ ด้านเกี่ยวกับ LSP

1.3 ผู้เข้าร่วมสัมมนาและเสนอบทความ

การสัมมนานี้มีผู้เข้าร่วมสัมมนา 620 คน (จากประเทศไทย 63 คน) มีผู้เสนอบทความไปให้พิจารณา 200 กว่าเรื่อง ได้รับการคัดเลือกไว้สำหรับ Plenary Session 7 เรื่อง และสำหรับ Parallel Session 62 เรื่อง จากประเทศไทย มี 3 เรื่อง คือ

- Designing a Short Course in ESP
Dhanan Chantrupanth (Mahidol University)
- The Problems of Translating Communicative Needs into Course Design and Implementation

Wanpen Tubtimong (Chulalongkorn University)

- Factors Affecting the Second Year Students' Achievement in Learning EAP : A Path Analysis

Suphat Sukamolson (Chulalongkorn University)

1.4 รูปแบบการสัมมนา

การสัมมนาจัดเป็น 4 รูปแบบ

1.4.1 Plenary Session มี 7 รายการๆ ละ 1 ชม. ผู้เข้าร่วมสัมมนาฟังเรื่องเดียวกันหมด ส่วนใหญ่เป็นหัวข้อกว้างๆ พูดโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีชื่อเสียงทางด้าน ESP

1.4.2 Parallel Session มี 6 ครั้งๆ ละ 1 ชม. ในแต่ละครั้ง จะมีผู้เสนอบทความถึง 10 เรื่องในเวลาเดียวกัน ผู้เข้าร่วมสัมมนาเลือกฟังหัวข้อที่ตนสนใจตามห้องต่างๆ ที่จัดไว้ แต่เนื่องจากมีให้เลือกมากผู้ฟังจึงไม่อาจติดตามฟังได้ทุกเรื่องที่น่าสนใจ

1.4.3 Workshop Session มี 1 ครั้ง 2 ชั่วโมง ผู้เข้าร่วมสัมมนาเลือกปฏิบัติการในหัวข้อที่ตนสนใจ

1.4.4 Panel Discussion เป็นรายการสุดท้ายก่อนเปิดสัมมนา หัวข้อคือ ESP in Southeast Asia : Current Concerns ผู้แทนจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศละ 1 คน (มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโด-เนเซีย ไทย สิงคโปร์) และผู้แทนสมทบอีก 2 คน จากอังกฤษ และออสเตรเลีย ร่วมอภิปรายหัวข้อที่สำคัญและเป็นความสนใจร่วมกันของผู้เข้าสัมมนาในปีนี้ ผู้เขียนได้รับเกียรติจากคณะกรรมการจัดสัมมนา เชิญให้เป็นผู้แทนจากประเทศไทยร่วมการอภิปรายกลุ่มนี้ด้วย ดังนั้นจึงสามารถรายงานทั้งในฐานะที่เป็นผู้เสนอบทความและผู้แทนจากประเทศไทย

2. สรุปข้อคิดเห็นและประโยชน์ที่ได้รับ

2.1 ความก้าวหน้าทางวิชาการ

การสอน ESP เริ่มเมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว จึงมีวิวัฒนาการแตกต่างไปจากเดิมมาก ในสมัยเริ่มแรก จะมีการวางรากฐาน มีการอภิปรายด้านทฤษฎี และแนวทาง

การปฏิบัติในปัจจุบัน จะเป็นการรายงานการวิจัย หรือ Case Studies ที่เกิดในประเทศต่างๆ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ เลือกสรรวิธีการเรียนการสอนที่ได้ผลดี และ แนวทางการแก้ปัญหา

เกี่ยวกับวิวัฒนาการของ ESP มีผู้เสนอบทความที่น่าสนใจใน Plenary Session I คือบทความ เรื่อง ESP : Things Fall Apart? โดย Alan Waters ผู้เสนอบทความ ได้บรรยายถึงการสอน ESP ในสมัยต่างๆ จนมาถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่ ESP ได้รับความสนใจและเป็นที่ต้องการมาก จนทำให้มีการจัดการเรียนการสอน โดยที่ผู้สอนไม่มีความพร้อม ขาดทั้งประสบการณ์และความรู้ (inexperienced and unqualified) ทั้งยังต้องสอนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ จึงทำให้เกิดความวิตกว่า ถึงคราวที่ Things Fall Apart? ผู้เสนอบทความได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาไว้ด้วย

นอกจากบทความของ Waters ซึ่งแสดงความวิตกเกี่ยวกับอนาคตของ ESP ผู้พูดส่วนใหญ่ใน Session ที่ผู้เขียนไปฟังแสดงความเห็นไปในแนวที่ว่า Things ไม่ได้ Fall Apart แต่ Fall into Place มีการรายงานการวิจัยและ Case Studies ซึ่งประสบความสำเร็จในมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่มีการสอน ESP การอภิปรายถึงปัญหาและอุปสรรค ทำให้ได้ข้อคิดเห็นและแง่คิดที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยของผู้เขียนด้วย ในขณะเดียวกัน ก็มีผู้สนใจบทความซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยของผู้เขียน ผู้เขียนจึงตัดสินใจพิมพ์งานวิจัยเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด และส่งไปเผยแพร่ยังประเทศต่างๆ

2.2 ความร่วมมือภายในประเทศและระหว่างประเทศสมาชิก SEAMEO

การสอน ESP ในบางประเทศมีการร่วมมือระหว่างสถาบันต่างๆ ภายในท้องถิ่นเช่นในประเทศฟิลิปปินส์ มีการตั้งศูนย์ ESP เพื่อประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศมาเลเซียมี ESP Journal ในประเทศไทยมีการสอน ESP ในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย KMIT AIT แต่ไม่มีการประสานงานในระหว่างมหาวิทยาลัยเหล่านี้

ในระดับนานาชาติเมื่อเร็วๆ นี้ RELC ได้มีโครงการใหญ่โครงการหนึ่ง ซึ่งเป็นความร่วมมือของประเทศ

นิวซีแลนด์และสมาชิก SEAMEO ชื่อโครงการ ASEAN-NEW ZEALAND ENGLISH FOR BUSINESS AND TECHNOLOGY PROJECT (EBT) เริ่มในปี 1988 สิ้นสุดปลายปี 1992 มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม เรียบเรียง และให้ข่าวสารเกี่ยวกับการสอน EBT และการพัฒนารายวิชาต่างๆ หัวหน้าโครงการได้แจกตัวอย่างข้อมูลให้ดูในที่ประชุม ซึ่งทำให้ได้รับการวิจารณ์ว่า ข้อมูลค่อนข้าง selective ไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีความเห็นว่า โครงการนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ดี และเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้แนวความคิดที่ว่า "ESP should be region founded and region based" เป็นความจริงขึ้นได้

2.3 แนวทางการแก้ปัญหา

เนื่องจากหัวข้อสัมมนา คือ ปัญหาและอนาคตของ LSP บทความหลายเรื่องจึงกล่าวถึงปัญหาและอุปสรรค ซึ่งสรุปได้มาจากหลายสาเหตุ ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน บทเรียน วิธีการสอน การวัดและประเมินผล

หลักสำคัญของการสอน ESP ก็คือต้องสนองความต้องการของผู้เรียน ในการที่จะใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในสาขาวิชาของตน บทเรียนจึงต้อง realistic, relevant และ authentic เพื่อให้บทเรียนสะท้อนสถานการณ์ที่เป็นจริง จึงมีการวิเคราะห์รูปแบบของการใช้ภาษาเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (Genre Analysis) มากขึ้น และมีการใช้คอมพิวเตอร์ ศึกษาคำศัพท์ที่ใช้ในสาขาวิชาเฉพาะ เพื่อประโยชน์กับผู้สอน และเพื่อการสร้างบทเรียน

ผู้เสนอบทความส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องต้องกันว่า ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การสอน ESP ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวก็คือความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้สอน ปรมาจารย์ทาง ESP (ผู้ล่วงลับไปเมื่อเร็วๆ นี้) Professor Strevens ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้สอน ESP ไว้ดังนี้

..... the essential point is that becoming an effective teacher of ESP requires more experience, additional training, extra effort, a fresh commitment, compared with being a teacher of General English, (Strevens 1988:10)

ซึ่งคำกล่าวนี้ ประธานจัดสัมมนาได้นำมาใช้ในการสรุปสัมมนา และผู้เขียนเองก็ได้อ้างถึงคำกล่าวนี้ในบทความของตนเช่นกัน ดังนั้นหน่วยงานใดที่ต้องการให้การสอน ESP ประสบความสำเร็จสนองความต้องการของผู้เรียน ก็ต้องเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพของผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ มีพื้นฐานความรู้เหมาะที่จะเป็นผู้สอน ESP แทนที่จะให้สอนโดยไม่มี training ดังที่เป็นอยู่ในหลายสถาบัน และเป็นต้นเหตุของปัญหาที่ตามมา

2.4 แนวคิดในการจัด Panel Discussion

สิ่งที่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นประโยชน์และแปลกใหม่คือวิธีการจัดการอภิปรายหมู่ ก่อนเปิดการสัมมนา ซึ่งมีวิธีการเตรียมงานที่ดีมาก

กล่าวคือ ผู้รับผิดชอบในการจัด ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้าน ESP ของ RELC ได้ตั้งคำถาม 'เงา' ไว้ก่อน (เรียกว่าคำถาม Set A) และให้วิทยากรเลือกตอบ 2 ใน 8 ข้อ การทำเช่นนี้ ทำให้วิทยากรมีโอกาสเตรียมคำตอบล่วงหน้า ทำให้การตอบมีเนื้อหาสาระมากกว่าการตอบโดยไม่มีเตรียม

จากนั้น ในวันแรกของการสัมมนา ประธานได้เชิญให้ผู้ร่วมสัมมนาทุกคน ตั้งคำถามในแบบฟอร์มที่จัดเตรียมไว้ให้ในแฟ้มเอกสาร (เรียกว่า คำถาม Set B) และคำถามเหล่านี้ต้องส่งภายในเวลา 10.30 น. ของวันสุดท้ายของการสัมมนาด้วยประสิทธิภาพของคณะทำงานของ RELC ทำให้สามารถรวบรวมคำถามและพิมพ์เสร็จทันการประชุมของคณะวิทยากรในเวลา 13.00 น. (การอภิปรายหมู่เริ่มเวลา 15.00 น.)

ระหว่างการประชุมของคณะวิทยากร ประธานได้ขอให้ทุกคนช่วยกันศึกษาความเหมือนหรือแตกต่างระหว่างคำถาม Set A และ Set B ปรากฏว่าคำถามอยู่ในแนวเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ แม้วิธีการตั้งคำถามจะไม่เหมือนกัน ดังนั้นคำตอบที่เตรียมไว้สำหรับคำถาม 'เงา' Set A (เมื่อมีการดัดแปลงเล็กน้อย) จึงสามารถใช้ได้กับคำถาม 'สด' จากผู้ร่วมสัมมนาเวลาประชุมจะใช้คำถาม Set B เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการตั้งคำถาม และคำถาม Set B เป็นคำถามที่ตรงกับเหตุการณ์ที่เกิดระหว่างการสัมมนา

เมื่อถึงเวลาอภิปรายหมู่ ประธานได้อ่านคำถาม Set B เชิญให้วิทยากรที่แจ้งความจำนงไว้ตอบ วิทยากรท่านอื่นจะเสริมบ้างก็ได้ และให้ผู้ฟังมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ด้วย เนื่องจากผู้ร่วมสัมมนาส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ จึงมีผู้สนใจเสนอความเห็นเพิ่มเติม/โต้แย้งมากมายจนประธานต้องบอกให้พูดได้เพียงท่านละ 1 นาที

กล่าวโดยสรุป ผู้เขียนเห็นว่า การตั้งคำถามเงา เป็นวิธีการที่ดี ทำให้วิทยากรมีความพร้อมในการตอบ มีการจัดลำดับไว้ล่วงหน้า และในกรณีที่คำถามจากผู้ร่วมสัมมนาซ้ำกันมากหรือไม่เพียงพอ ก็ยังอาจใช้คำถามเงาเพื่อการอภิปรายได้ด้วย และเท่าที่สอบถามจากผู้ฟังบางคน ผู้ฟังไม่รู้ว่วิทยากรมีการเตรียมมาก่อน เพราะดูเป็นธรรมชาติ

การตั้งคำถามเงานี้ ผู้เขียนคิดว่าไม่ยาก ผู้จัดสัมมนาจะมีความเข้าใจดีว่า Issues ที่น่าสนใจหรือเป็นปัญหามีอะไรบ้าง นอกจากนั้นประเมินได้จากบทคัดย่อและบทความที่ส่งมาร่วมสัมมนา ทำให้สามารถตั้งคำถามเงาได้อย่างไม่ห่างไกลจากคำถามจากผู้ฟัง ผู้เขียนได้แนบตัวอย่างคำถามเงา Set A และคำถามจริง Set B มาให้ดู คาดว่าคำถามและคำตอบทั้งหมด คงจะได้รับการตีพิมพ์ใน Proceedings หรือวารสารของ RELC ต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ส่งเสริม/จัดให้มีการประสานงานเกี่ยวกับการสอน ESP ภายในประเทศ

สถาบันภาษาในฐานะที่เป็น National Language Institute ควรจะจัดให้มีการประสานงานเกี่ยวกับการสอน ESP ในมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยอาจจะจัดพิมพ์วารสารภาษานับพิเศษ รวบรวมบทความเกี่ยวกับ ESP ในประเทศไทย หรือจัดสัมมนา เพราะข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน ESP อาจจะมากกว่าข้อมูลจากต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะ *There are rarely global solutions for local problems.*

3.2 ส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างผู้สอนภาษาและผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา

การสอน ESP ที่ประสบความสำเร็จนั้น ส่วนหนึ่งมาจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนภาษาและผู้เชี่ยวชาญ

ในสาขาวิชา บางแห่งจัดให้มี Team Teaching (Nanyang Technological Institute สิงคโปร์) บางแห่งให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา เป็นผู้แทนในคณะกรรมการหลักสูตร และเป็นผู้จัดทำตัวอย่าง authentic material เช่น project report ให้ (Ngee Ann Polytechnic สิงคโปร์) บางแห่งให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา เป็น Informant คือช่วยหาบทความ และอธิบาย concept (คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ให้ความช่วยเหลือหน่วยภาษาอังกฤษเทคนิคของตนในอดีต) บางแห่งให้ผู้สอนภาษา ได้ฟังการบรรยายในชั้นเรียนของผู้เรียน (SASIN Graduate School of

Business Administration) ผู้เขียนเคยสอน ESP ในสถาบันทั้งสองในอดีต เคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งสองของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคิดว่าเป็นวิธีเตรียมผู้สอนที่ดีที่สุดวิธีหนึ่ง นอกเหนือจากการเตรียมตัวของผู้เขียนเอง โดยการอ่านวารสาร New Scientist เป็นประจำ และดูรายการ Tomorrow's World ของ BBC ถ้าหากผู้สอน ESP มีใจรัก มีการเตรียมตัวอย่างดีพอสมควร ก็จะหวังได้ว่า The problems will be few and the prospects sunny.

Panel Discussion

Theme: ESP in Southeast Asia: Current Concerns

Panel Discussion Questions

Set A

1. My perception of English teachers is that, given a choice, they would much rather teach any English course (e.g., General English, proficiency courses, L-S-R-W skills, etc.) than handle ESP courses (e.g., EBT, English for Engineering, etc.) How, in your opinion, can this negative attitude towards ESP/LSP instruction be changed to a more positive outlook?
2. Do you think it is necessary for the teachers of ESP to have some knowledge about the subject they are not familiar with? If yes, to what extent?
3. As a great number of general English teachers have to teach ESP and some of them probably feel insecure when appearing in front of the students who know more than they do in terms of the subject (especially the arts-oriented teachers assigned to teach the science-oriented students), could you give us some suggestions about how to solve that problem? If it's not too much trouble, I'd like to hear comments from every one of you.

Set B

1. Is knowledge of and experience in the culture of the subject being taught in ESP crucial in the make-up of an ESP teacher? For example, if a teacher well-versed in economics has successfully taught ESP to business organisations does she have to acquire intensive/extensive knowledge in law if she has to teach lawyers?
4. Again and again on the first day of the conference I am getting a view of the ESP teacher (practitioner) as inexperienced and unqualified. Alan Waters in the plenary session for instance says "The ESP practitioner ..... experienced and well qualified before ....."

By implication, therefore he is no longer well experienced or qualified now, especially as again quoting Waters : much of what goes on in ESP is actually remedial English .....” (rather than ESP)

The picture of an average ESP teacher being inexperienced unqualified, and therefore as I see it, mediocre rather worries me.

My question therefore is

- a. On what basis are such findings made? Experience?
Questionnaire studies? Observations?
- b. If such findings are valid then what exactly can we do, and rather quickly too, to upgrade
  - i) the current ESP practitioner?
  - ii) the potential ESP practitioner?